

Warunki pracy w województwie lubuskim w 2015 r.

Uwagi metodologiczne

Podstawę opracowania stanowi sprawozdawczość o warunkach pracy, wprowadzona rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na 2015 r. (Dz. U. poz. 1330 z późniejszymi zmianami).

Badanie warunków pracy obejmuje podmioty gospodarcze, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Warunki pracy jest to zespół czynników występujących w środowisku pracy wynikających z procesu pracy oraz czynników związanych z wykonywaniem pracy. Na środowisko pracy składają się czynniki: fizyczne (np. oświetlenie, hałas, mikroklimat), chemiczne (np. substancje toksyczne) oraz biologiczne (np. bakterie), występujące na obszarze miejsca pracy (np. w hali fabrycznej, na stanowisku pracy), jak i na obszarze otaczającym zakład pracy.

Informacje o **zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia** dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych z:

- uciążliwością pracy,
- środowiskiem pracy,
- maszynami szczególnie niebezpiecznymi.

Przez zagrożenie **związane z uciążliwością pracy**, rozumie się szkodliwy wpływ na pracownika czynności roboczych wykonywanych, np. w wymuszonej pozycji ciała, w warunkach ciężkiego wysiłku fizycznego lub w warunkach szczególnej uciążliwości.

Przez **zagrożenie szkodliwymi czynnikami związanymi ze środowiskiem pracy** rozumie się wpływ na pracownika szkodliwych czynników występujących w procesie pracy, których stężenie lub natężenie przekracza obowiązujące najwyższe dopuszczalne stężenie i najwyższe dopuszczalne natężenie, polskie normy lub inne normy higieniczne, np.: substancje chemiczne, przemysłowe pyły zwłókniające, hałas, wibracja, mikroklimat, promieniowanie jonizujące, promieniowanie laserowe, promieniowanie nadfioletowe, promieniowanie podczerwone, pole elektromagnetyczne.

Przez **zagrożenie czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi** rozumie się pracę przy maszynach wymienionych w załączniku IV do Dyrektywy 2006/42/WE wprowadzonej ustawą z dnia 21 października 2008 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla maszyn (Dz. U. nr 199, poz. 1228).

Osobozagrożenia jest to suma działających na pracownika szkodliwych czynników. Jeżeli na każdego pracownika działa tylko jeden czynnik szkodliwy, wówczas suma osobozagrożeń jest równa liczbie osób narażonych na czynniki szkodliwe.

Do obliczenia wskaźnika na 1000 zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok bieżący.

Świadczenia z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub szczególnie uciążliwych dotyczą:

- posiłków profilaktycznych w rozumieniu rozporządzenia RM z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów (Dz. U. Nr 60, poz. 279), wydawanych nieodpłatnie w ramach dożywiania specjalnego, pracownikom zatrudnionym stale przy pracach szczególnie szkodliwych dla zdrowia, wykonującym stale ciężkie lub uciążliwe prace na otwartej przestrzeni w okresie zimowym, inne prace narażające organizm na nadmierne ochłodzenie, jak również wykonującym prace w szczególnie trudnych warunkach,
- napojów w rozumieniu rozporządzenia RM z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów (Dz. U. Nr 60, poz. 279),
- innych środków odżywczych wydawanych pracownikom na podstawie branżowych układów pracy lub innych przepisów,
- dodatków pieniężnych wypłacanych pracownikom wykonującym pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub uciążliwych, jeżeli odpowiednie przepisy przewidują możliwość ich wypłacenia,
- skróconego czasu pracy, tj. krótszego od ustawowego czasu pracy w danej grupie zawodowej,
- dodatkowych urlopów (płatnych),
- innych uprawnień, np. możliwość wcześniejszego, niż ogólnie przyjęto, przejścia na emeryturę.

Odszkodowania z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych są to należne wypłaty dla pracowników, którzy doznali uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, a także dla członków rodzin pracowników zmarłych wskutek takiego wypadku lub choroby:

- odszkodowań z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu lub śmierci pracownika,
- odszkodowań za przedmioty utracone lub uszkodzone wskutek wypadku przy pracy.

Ocena ryzyka zawodowego - to kompleksowe oszacowanie kombinacji prawdopodobieństwa wystąpienia urazu ciała lub pogorszenia stanu zdrowia i ich stopnia ciężkości, w sytuacji zagrożenia, dokonywane w celu wyboru właściwych środków bezpieczeństwa.

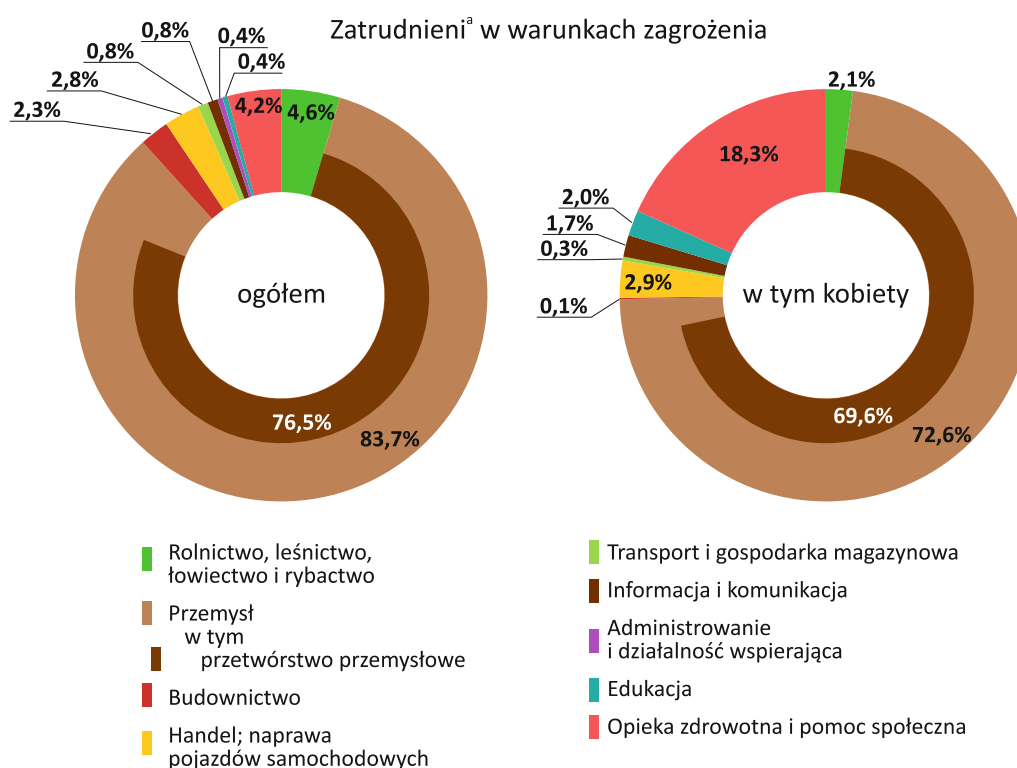
Stanowisko pracy to miejsce, w którym pracownik wykonuje czynności zawodowe stale lub okresowo.

Warunki pracy – wyniki badań

Warunki pracy to ważny element określający skalę zagrożeń i rodzaje środków podejmowanych w profilaktycznych działaniach wspomagających odpowiednią realizację polityki w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

W województwie lubuskim w 2015 r. badaniem objętych było 119,3 tys. osób. W warunkach zagrożenia zatrudnionych było 11,4 tys. osób (liczonych jeden raz w grupie czynnika przeważającego), tj. 9,6% zatrudnionych w badanych przedsiębiorstwach. Liczba zatrudnionych w warunkach zagrożenia była o 0,9% mniejsza niż w poprzednim roku. Kobiety w tej grupie stanowiły 20,5%, a ich udział w skali roku zmniejszył się o 1,1 p. proc.

Struktura pracujących w warunkach zagrożenia w 2015 r. (stan w dniu 31 XII)

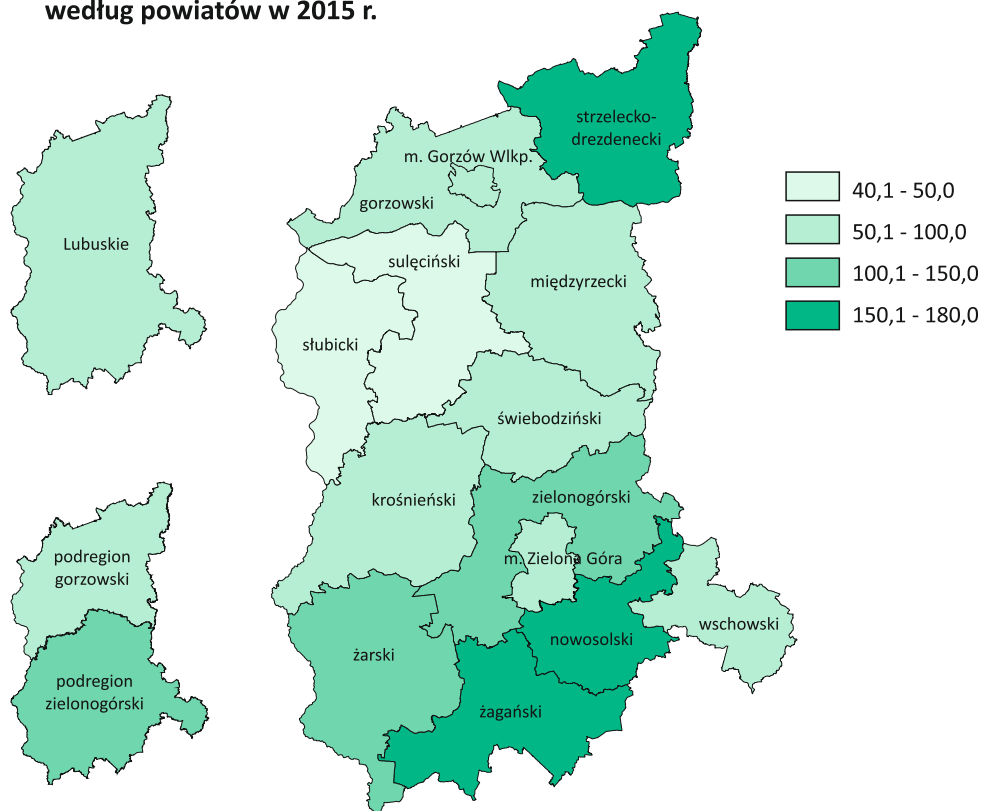

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego.

Po raz kolejny odnotowano zmniejszenie liczby zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 zatrudnionych w zbiorowości objętej badaniem. Wskaźnik ten w 2015 r. wyniósł 95,7, wobec 98,1 w 2014 r. i 110,7 w 2013 r. Wskaźnik osiąga wyższe wartości od przeciętnych w kraju (odpowiednio w latach 86,5, 89,5 i 93,4).

Najwyższe zagrożenie dla zdrowia w pracy w 2015 r. odnotowano w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (134,8 pracujących w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych w badanej zbiorowości). Wysokie zatrudnienie w warunkach zagrożenia (na 1000 zatrudnionych) notuje się w przemyśle (133,5), w tym w przetwórstwie przemysłowym (135,0). Relatywnie wysoki wskaźnik odnotowano m.in. w administrowaniu i działalności wspierającej 83,2.

Zatrudnieni^a w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem w danej zbiorowości według powiatów w 2015 r.

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego.

W 2015 r. ponad połowa (63,7% ogółu) zagrożeń zdrowia i życia na stanowiskach pracy powodowana była zagrożeniami związanymi ze środowiskiem pracy, na ten rodzaj zagrożeń narażonych było 7,3 tys. zatrudnionych w warunkach zagrożenia (wobec 7,2 tys. przed rokiem, tj. 62,9% zagrożeń).

Osoby, które są zatrudnione na stanowiskach pracy, na których występują warunki zagrożenia mogą być narażone na kilka czynników szkodliwych, dlatego w analizach wykorzystuje się kategorię tzw. osobozagrożeń. Liczba osobozagrożeń to liczba osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia, liczonych tyle razy na ile czynników osoby te były narażone.

Spośród czynników związanych ze środowiskiem pracy największe zagrożenie od lat stanowi hałas. W 2015 r. odnotowano w tej grupie 6,1 tys. osobozagrożeń, tj. 64,7% ogółu zagrożeń związanych ze środowiskiem pracy. Pozostałe czynniki nie występowały już w takim natężeniu. Substancje chemiczne stanowiły 6,1% ogółu zagrożeń związanych ze środowiskiem pracy, kolejne 5,5% zagrożenia powodowane występowaniem pyłów przemysłowych, 4,9% związanych z mikroklimatem gorącym, a 4,7% zagrożeń na skutek wibracji.

Tabl.1. Zatrudnieni^a w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości w 2015 r.

Wyszczególnienie	Ogółem		Zagrożenia związane					
			ze środowiskiem pracy		z uciążliwością pracy		z czynnikami mechanicznymi	
	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety
	na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości							
Ogółem	95,7	19,6	61,0	13,1	18,3	5,2	16,4	1,3
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	134,8	12,8	77,1	8,7	45,6	4,1	12,0	-
Przemysł.....	133,5	23,7	87,0	15,6	21,9	6,1	24,5	2,0
w tym przetwórstwo przemysłowe.....	135,0	25,1	90,2	16,8	18,8	6,2	26,0	2,2
Budownictwo.....	51,5	0,4	25,3	0,2	16,4	-	9,8	0,2
Handel; naprawa pojazdów samochodowychΔ.....	21,5	4,6	10,9	2,8	5,8	0,9	4,8	0,9
Transport i gospodarka magazynowa.....	9,0	0,6	3,8	0,2	3,7	-	1,4	0,4
Informacja i komunikacja.....	84,4	36,2	-	-	84,4	36,2	-	-
Administrowanie i działalność wspierającaΔ.....	83,2	-	41,6	-	10,4	-	31,2	-
Edukacja.....	25,4	20,5	-	-	25,4	20,5	-	-
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	49,6	44,6	41,4	37,4	8,0	7,2	0,2	-

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego.

W omawianym roku zlikwidowano lub ograniczono 5,6 tys. osobozagrożeń zagrożeń powodowanych czynnikami środowiska pracy. Równocześnie powstało lub ujawniono jako nowe 2,0 tys. osobozagrożeń w tej grupie czynników. Saldo zmian (przewaga likwidacji lub ograniczeń osobozagrożeń nad ich ujawnieniem lub powstaniem) na poziomie 3,5 tys. osobozagrożeń świadczy o pozytywnych procesach zachodzących w zakresie warunków pracy.

W 2015 r. z zagrożenia związane z uciążliwością pracy (m.in. wymuszona pozycja ciała, nadmierny wysiłek fizyczny) dotyczyły 2,2 tys. osób, tj. 19,1% zatrudnionych w warunkach zagrożenia (wobec 19,6% przed rokiem). U pracowników narażonych na oddziaływanie zagrożeń związanych z uciążliwością pracy może wystąpić złe samopoczucie lub nadmierne zmęczenie, nie prowadząc do trwałego pogorszenia stanu zdrowia. Czynniki te mogą powodować jednak dużą absencję chorobową i obniżenie wydajności. Ograniczono lub zlikwidowano 1,2 tys. osobozagrożeń wynikających z uciążliwości pracy, jednocześnie 0,5 tys. osobozagrożeń ujawniono lub stwierdzono jako nowe w tej grupie zagrożeń.

W omawianym roku na stanowiskach 2,0 tys. osób stwierdzono zagrożenia związane z czynnikami mechanicznymi (np. obsługa maszyn szczególnie niebezpiecznych m.in. pilarek tarczowych i taśmowych, strugarek, pras i innych), grupa ta stanowiła 17,1% pracujących w warunkach zagrożenia (przed rokiem 17,5%). W tej grupie zlikwidowano lub ograniczono w omawianym roku 0,7 tys. osobozagrożeń i stwierdzono 0,2 tys. osobozagrożeń nowopowstałych lub ujawnionych.

Badania statystyczne gromadzą także informacje dotyczące działań profilaktycznych związanych z oceną ryzyka zawodowego. W 2015 r. na 34,8 tys. stanowiskach pracy przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego (było to o 15,6% więcej niż przed rokiem). Na stanowiskach tych zatrudnionych było 47,0 tys. osób (o 1,0% mniej w skali roku). Na 13,9 tys. stanowiskach, na których pracowało 18,7 tys. osób, wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe (wobec przed rokiem 12,2 tys. stanowisk i 20,4 tys. zatrudnionych). Większość tych stanowisk (62,2%) ulokowanych było w przemyśle. Kolejne 8,7% znajdowało się w handlu; naprawie pojazdów samochodowych, 8,0% w transporcie i gospodarce magazynowej, a 6,6% w budownictwie.

Tabl.2. Stanowiska pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego oraz zatrudnieni na tych stanowiskach w 2015 r.

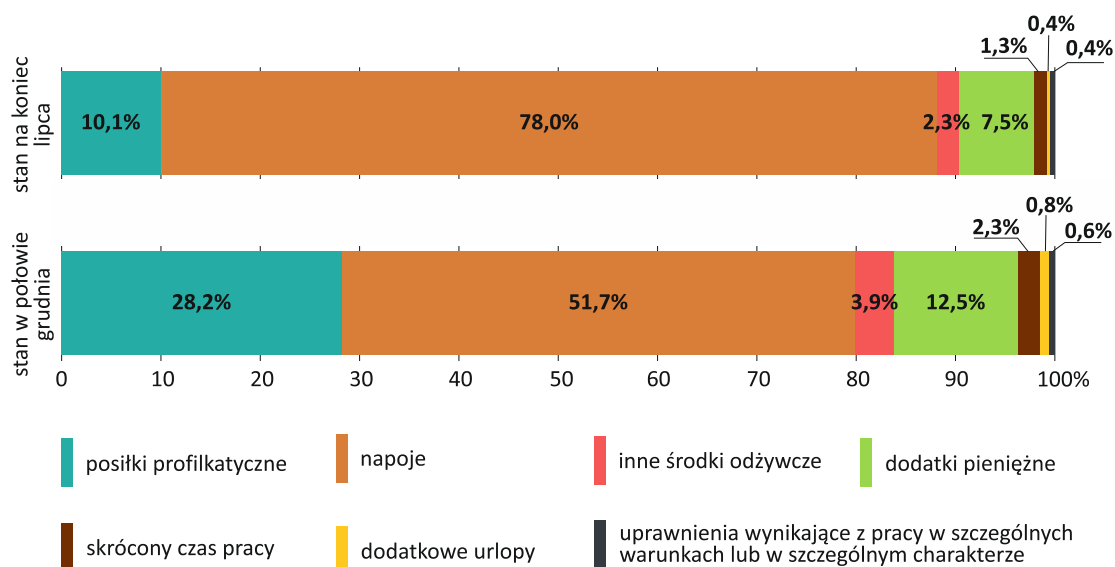
Wyszczególnienie	Przeprowadzenie oceny ryzyka zawodowego	Wyeliminowanie lub ograniczenie ryzyka zawodowego	Środki zastosowane do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego		
			techniczne	organizacyjne	ochrony indywidualnej
Liczba stanowisk pracy	34822	13919	4330	4982	10606
Liczba zatrudnionych	46977	18739	5571	6225	14356

Na stanowiskach pracy, na których w 2015 r. wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe, przyznano dla 14,4 tys. zatrudnionych środki ochrony indywidualnej, dla 6,2 tys. środki organizacyjne, a dla 5,6 tys. środki techniczne (wobec przed rokiem 14,8 tys. środków ochrony indywidualnej, 7,5 tys. organizacyjnych, a 4,1 tys. technicznych).

Z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych pracownicy mają możliwość korzystania z uprawnień wynikających z określonych warunków pracy. W 2015 r., w skali roku, zmniejszyła się liczba osób korzystających ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych, o 15,3% w końcu lipca i o 27,7% w połowie grudnia).

Wśród świadczeń przeznaczonych dla pracowników najczęściej korzystano z napojów (34,7 tys. pracowników w końcu lipca i 13,3 tys. w połowie grudnia), posiłków regeneracyjnych (odpowiednio 4,5 tys. i 7,3 tys.), a także z dodatków pieniężnych (3,3 tys. i 3,2 tys.). Pracownicy korzystali także, jednak już nie w takim natężeniu, z innych środków odżywczych, skróconego czasu pracy, dodatkowych urlopów oraz z uprawnień wynikających z pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Świadczenia z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych w 2015 r.

W 2015 r. odnotowano niewielki wzrost (o 0,8%) liczby świadczeń przysługujących z tytułu wypadków przy pracy, ich liczba wyniosła 0,7 tys., a koszt odszkodowań wzrósł o 25,8% do 2,9 mln zł. Średni koszt świadczeń wypłaconych z tytułu wypadków przy pracy w 2015 r. wyniósł 4047 zł i był wyższy niż przed rokiem (o 24,7%).

Liczba świadczeń z tytułu chorób zawodowych wyniosła 8 (wobec 7 przed rokiem), a ich koszt to 61 tys. zł. Przeciętna wartość świadczenia z tego tytułu to 7600 zł (wobec 7686 zł w 2014 r.).